

छयोज्युडमाताड जन्तु कथा

चरा र जनावरको कथा

पदम बहादुर जिरेल

छयोज्युडमाताड जन्तु कथा

पहिलो संस्करण काठमाडौं, २०३२

दोस्रो संस्करण काठमाडौं, २०६२

Animal Stories

Padam Bahadur Jirel

Jirel and Nepali

First edition 1975

Tribhuvan University Press,
Kirtipur, Kathmandu, Nepal.

Second edition 2006

बात डि,

लो खालज्यीकताड च्युताम्बा गोमा दाक्पोन बातला दि किताब टिबाते ईन। थे बेलाला दि किताब च्यिला टिबाते ईन्दे सिरे बातनी पदम बहादुर जिरेलगी टिबाते बात डि तालाड छ्या स्येक्यो।

था दि पालोलाचेन च्यिला याडराड दि किताब छापे खिता फाप्सुडा सासीन जिरेल मिओनगी दाक्पोन बातला पढे खित्च्येते बानी ज्वा फाप्क्यो। थोक खासीन दाक्पोन बात तोरला मोन्डोओ सिनराड ईन। थोकराड खाला दाक्पोन बातला ओताते कथाओनोड तोरला मोन्डोस्यीत, दि कथाओनला जोए खाला ज्य्वाबा थुप्स्यीत सिरे लाईदुड याडराड दि किताब छापे खाबाते ईन।

बात डि,

थोलो लोड दि असार दावाला डे एस०आई०एल०दु तालिम खित्चये मौका डेत्सुड। दि तालिमलाचेन टिक्पीस्विक समयलाराड डे काल्बेई बातओन लापाप। थेमे जिरीबे बात खित्कानतेबाला पढे खितालाताड टिक्पाला सजिलो ओडस्यीत सिन जिरीबे बातला टेक्टेतेन्दे कथा डिचो सुमजो टिकीन दि किताब जोबा ओत। दोक खाईन दाक्पोन बातला पढे खिता थुप्च्या गाल्नामेई थेबाला नेपाली लोपाला सजिलो ओडोड सिन आश ओत।

दि किताब टिक्पाला जिरीबे बात लोप्कान्ते आज्यीबा डिबो अनिताताड एस्तर तालिमला लोप्कान्ते डाक्टर ग्लोवरताड क्लाउस पिटर क्युग्लर थेमे एस०आई०एल० मिओनगी मद्धत खासुड। दोक मद्धत खाबातेला डा थेबाला धन्यबाद तेरग्यो।

पदम बहादुर जिरेल

२०३२ साल

किन पुन प्रकाशन

यो पुस्तिका ३० वर्ष पहिले लेखिएको हो। त्यति बेला यो पुस्तिका किन लेखिएको हो भन्ने कुरा यसै पुस्तिकामा रहेको दुई कुराबाट थाहा पाउन सकिन्छ।

जिरेलहरूले आफ्नो मातृभाषामा पढ्ने बानी बसाल्नु पर्छ। त्यसो भएमा आफ्नो भाषा लोप हुदैन र आफ्नो भाषामा भएका कथाहरू लोप नहोस, यी कथाहरूको संरक्षण गरिनु पर्छ भन्ने उद्देश्यले यो पुस्तिका पुन प्रकाशन गरिएको हो।

दुई कुरा,

यही २०३२ साल असार महिनामा मैले एस०आई०एल०मा तालिम गर्ने मौका पाएँ। यहाँ मैले यतिको छोटो अवधिमा नै धेरै कुराहरू सिक्ने। अनि मैले जिरेल भाषा बोल्नेहरूका लागि पढ्न र लेख्न सजिलो होस भन्ने उद्देश्यले आफ्नो भाषामा साना साना दुई तीनवटा कथाहरू लेखेर यो पुस्तिका बनाएको छु। यसरी आफ्नो भाषामा लेख्न पढ्न जानेपछि नेपाली भाषा पढ्न सजिलो होला भन्ने मलाई आशा छ।

यो पुस्तिका लेख्नको लागि मलाई जिरेल भाषामा काम गर्ने दिदीहरू अनिता र एस्तर साथै तालिम दिने डा० ग्लोवर र श्री क्लाउस पिटर क्याग्लर साथै एस०आई०एल०का अरू सदस्यहरूले पनि मद्दत दिनु भयो। यसको लागि म उहाँहरूलाई धेरै धन्यवाद दिन चाहन्छु।

पदम बहादुर जिरेल

खापा चिय ओते

च्येनताड बेर्मे कथा	१
तिबीमा छयोज्युडमा	३
बाल्बाक कथा	५
हाँसताड कछुवा	७
क्वाकारताड बाल्बाक	९
गोलस्यिड छयोज्युडमा	१२
थोमगी कथा	१३

नेपाली रूपान्तर

बाघ र बिरालो	१५
सुबी चरो	१६
भ्यागुतोको कथा	१७
हाँस र कछुवा	१८
मलसाँप्रो र भ्यागुतो	२०
गोलछिमल चरो	२२
भालुको कथा	२३

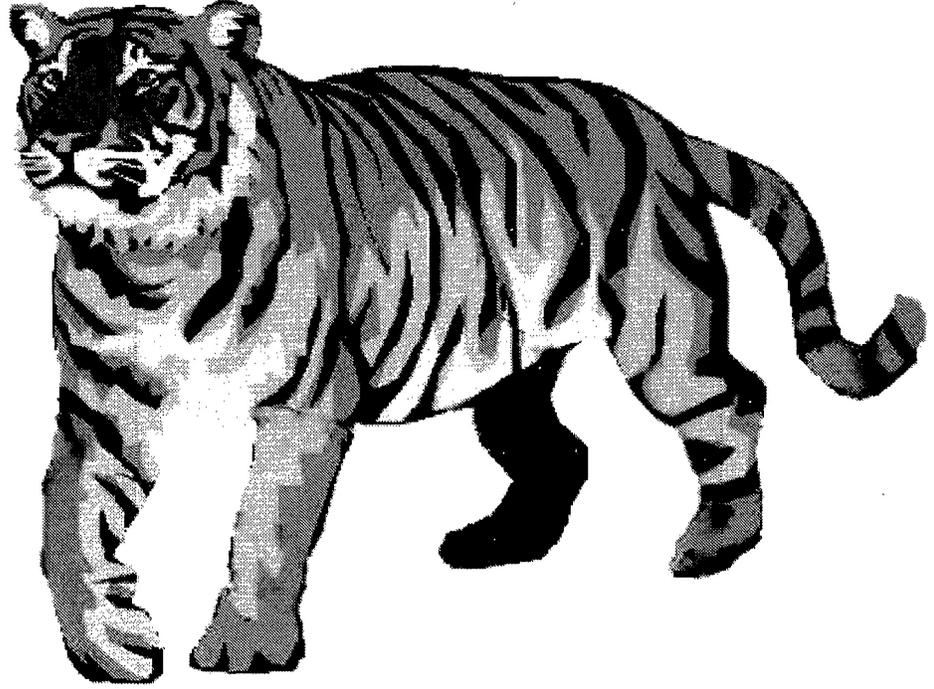
चिनु (ः) ओतातेताड मेताते शब्दे अर्थ

डुरूड जिरेल भाषाला कोई कोई शब्द दिराड ईन सिन छ्या स्येबा मेत्सीन पढे खित्जीन कहिले खुदुकराड अर्थ थेन्दा थुप्कयो। थोगी दोक मेडस्यीत सिन कोई कोई शब्दला खडँदा चिनु (ः) ज्याक्पा ओत। शब्द दोक्पोईराड ईन्सीनोड चिनु माज्याक्पाते शब्दे अर्थ चिय ईन्दे थेमे चिनु ज्याक्पाते अर्थ चिय ईन्दे सिन कोई कोई शब्द दुरू टिबा ओत। थोगी दि पढे खाला अर्थ लै खित्च्येते खि।

गो	go ²	ढोका	गो छचेत।
गोः	go ⁴	टाउको	गोःला सूक खासुड।
छ्याड	chyang ³	जाँड	काल्बा छ्याड माथुड।
छ्याःड	chyang ²	केही	फिला छ्याःड मासा।
ठाक	thak ¹	रगत	जुला ठाक सादुक।
ठाःक	thak ²	भीर	रा ठाःकने छोर खेर।
लाक्तु	lak-tu ²	माथि	खाम्बे लाक्तु माजेक।
लाःक्तु	lak-tu ⁴	हातमा	डे लाःक्तु पैसा मेत।
लाप्सुड	lap-sung ¹	सिकायो	फिजाला क ख लोप।
लाःप्सुड	lap-sung ²	भन्यो	दिकी कयोमा लाःप्सुड।

च्येनताड बेर्मे कथा

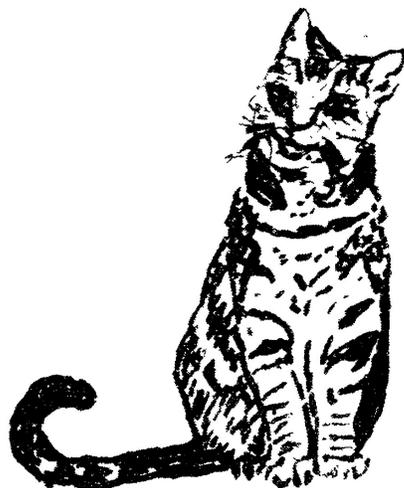
बेर्मा थाडबो च्येनगी गुरु ईनलो। ताजीन दि दोकस्यिकराड ओत्सीनोड दिकी थाडबो च्येनलाड चेला जोबा ओतान। च्येनताड दिचेन दोक ताजीन भन्दै दोकपोईराड च्योक थोडगो। दिबेते जीउ छयेत दोकपोईराड ओडगो।

मिओनगी कहिलेबा दाकपोन आज्यो न्वा नाडदु मेलेबा ओडसीन दोक सिरच्ये चलन ओत। "बेर्मा ताला च्येन ता माफाबो, आज्यो न्वा ताला जोरी शत्रु ता माफाबो," सिन सिओ।

दि बेर्माताड च्येनगी बारेला कथाज्यीक ओत। चुक सासीन बेर्मेकी च्यिला थे खोरोड क्याक्पा पाडला मोतोडा खाला खाम्बे नाड तोडगीते। थेमे पाडला ताडसीनोड च्यिला डालुम जोला दिगीते सिरे बातला गोमा बेर्मेकी च्येनला चेला जोजीन मन्त्र डि माबिन्लो। थे मन्त्र च्यि सासीन दोक्पोई दोडबोला जेक्च्येते थेमे ज्येनचेन डामा बोडच्येते। थे मन्त्र बेर्मेकी च्यिला माबिन्देलो सासीन दि दोडबो लाक जेक्पा थुप्सुड सासीन मि गाडे सोला खत्तम जोइओ। थेमे डामा बोडच्येते मालापाई कहिलेबा च्येनगी गाम लाला खईँदा सेते खाला थेते डामा फारछुर लाडदाड लाडदाड रिल्ग्यो। ठीकला जीउ च्योकराड खाला बोडा मुथुबो।

बेर्मेकी थेला दि मन्त्र लाप्ला मेतेरो सिरजीन थे च्येनगी बेर्माला सेता चाल्सुड। थोक खाला सेता छोलजीन बेर्माचेन बिर फिरगीन दोडबो लाक सेन जेसुड। थोक खाईन दोडबो लाक जेनामेई च्येनगी थेला छ्याःड खिता माथुपाई "खो माथेप्सीनोड डा खुईते क्याक्पाड सेइओ," सिन च्येनगी सादुक्लो। थोगी बेर्मेकी क्याक्पा पाडला मोतोडोत्लो। ताडसीनोड सबीकी उप्कयोत्लो।

तिबीमा छयोज्युडमा

दि तिबीमा सिराते छयोज्युडमे मिन ईन। दि छयोज्युडमाचेन यारला यारगी दावा ओडा भन्दा गोमामेईराड गुनला गुनगी दावा ओडा भन्दा गोमा डोरो खिओ। दि छयोज्युडमा चियला यारगी दावा ओडजीनताड गुन थेन्जीन दोक पार खाला डोरो खिका सिरे बातला कथाज्यीक ओत।

चुक सासीन दि तिबीमा सिराते थाडबो स्याप्ते मिज्यीगी फुमु ईनलो। थाडबो पालोई दिते आमाते नाबा ओताक्वालो। थेमे आमातेकी दिला "डाला छयु नाड कोम्बा लासुड," सिरजीन दिकी छयु लाकीन माबिन्दुकलो। लाःपाते माडेन्दुकलो।

थेरूकी थे नाबाते मि खोरोडराड लाकीन फेर्का चुकीन ठाडकापा छ्यु थुड गाल्दुक्लो। थे कोम्बेकी खारे खाबा ओत्कीन खा चुला छ्यु थुडे बेलाला भल ग्याकीन वाकीन तिबीमे आमाला उरगीन खेरदुक्लो। तार डोजीन भल ग्याबा थोडगीन आमाते उरगीन खेरदुक सिन तिबीमा थे ठाडकादु लेप्कीन डुदुक्लो।

थेमे तिरी याडराड तार डोजीन गुन थेन्गीन छ्यु काम्गीन ठाडके दो जोदातेबा थेन्दा थोडदुक्लो। थे दोओन थेन्दा थोडगीन "डे आमे रूबाओन थेन्दुक," सिन डुदुक्लो। थेमे यारगी बेलाला तार डोजीन ठाडका ग्याकीन थे गुनला थेन्दाते दोओन उप्तुक्लो। थेमे याडराड "डे आमे रूबाओन उप्तुक," सिन डुदुक्लो। दोगीराड दि तिबीमाचेन यारला ठाडके दोओन ठाडका ग्याला उप्जीन "डे आमे रूबाओन उप्तुक," सिन डुइओत्लो। थेमे गुनला छ्यु काम्ला ठाडके दोओन थेन्जीन "आमे रूबा थेन्दुक," सिन डुइओत्लो। दि छ्योज्युडमाचेन यारगी दावाताड गुनगी दावाला आमाते बिरोककी डुच्येते ईनलो।

दि कथादुकी लाःपा कोता माडेन्सीन तिरीसाक दुक्पा डेत्कयो सिन लोपा थुप्कयो।

बाल्बाक कथा

डुरूड बातला बाल्बाक गोः पेकपेक ओडातेला कथाज्यीक ओत। चुक सासीन दि बाल्बाकचेन चुम्बामे फुज्युड ईनलो। दिते आबातेचेन ल्हा ईनलो। थाडबो पालोई चुम्बामाज्यीक बान्दा ख्योओ मि छयेत माताबा खाईन ल्हे मिनकामा जपे खाईन देताप्लो। थेमे पालोई चुक ओडकालो सासीन थे चुम्बामा रारीक ल्हाप्ला खाम्बे स्याडकादु देते बेलाला थेला आउदी कोम्बा लादुक्लो। थेमे थे चुम्बामाला थोक कोम्बा लाबाते थोडगीन ल्हेकी सरे गेडाज्यीक जोकीन थे खादु डिम्दुक्लो।

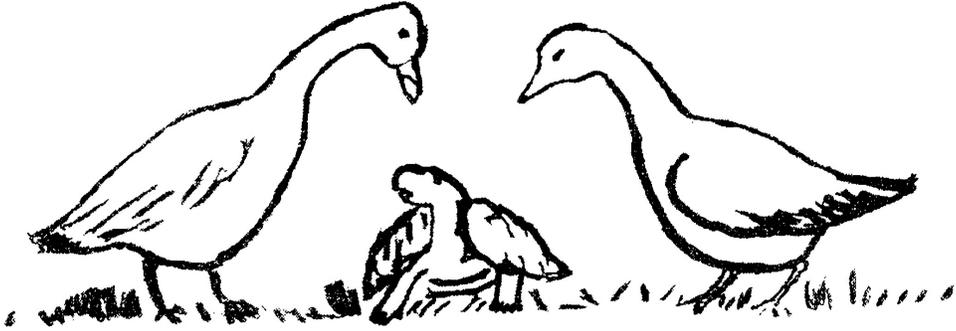

थेमे चुम्बामेकी थे सरे गेरा तुला ताजीन आउदी ठडगेज्यीक थोडगीन थेकी थे सरे सोदुक्लो। थेरूई थे लहे मिन जपे खाईन देताते चुम्बामाला सुबाला फिजा ठुडदुक्लो। थेमेनी रव्योबो मि छयेत माताबा खाईन देते मिते दोक गती ओडजीन ज्येनगी डोन्ला डोचा लादुक्लो। तिरीनी भन दावा छाडनामेकीनी थेकी बाल्बाकका केदुक्लो। केनामेकी सुडगीड थाहा मेछयेता खाला थेला सेताप सिन लाकोर चावादु डेन्दुक्लो। थेमे रकस्थिक तिरी गोमा सरे जोला तोडकान्ते लहा चुम्बामा ओत्सादु वाकीन "खुईते फिजा खोई?" सिरजीन थेकी "डेते चिय फिजा ओते?" सिन सादुक्लो। थोक सिरा सात्तु "आबा डानी देमाका ओत," सिन लाकोर चावादुकी थे बाल्बाककी सादुक्लो। थेमे लहेकी थेला लाकोर चावामेई थेन्दुक्लो। दि गोःला क्या छोमुराड लाकोरगी डेन्गीन पेकपेक गालाते ईनलो।

बाल्बाक गोः पेकपेक ओडाते कथाचेन दिराड ईन।

हाँसताड कछुवा

पालोई हाँसताड कछुवेकी ठोबो जोबा ओताक्वालो। थेबाबरी सधैं ठाउँज्यीकराड देत्कीन ओतानलो। थेरू पालोई छचेमेदो च्य ओडाना मे ऊरदुक्लो। थोक खाला मे ऊरजीन कछुवेकी थे हाँस डिबोला सादुक्लो "ए ठोबो, था च्य खित्च्ये? ख्योकोननी फुरला ज्येन ठाउँला डुइओ। डा च्य खित्च्ये? ना फुरला ड्वाप्ला डेते स्योक्पा मेत। डा स्यिच्या ओडसुड," सिरजीन थे हाँसओनगी सादुक्लो "ठोबो, ड्योकोन बातला डेन्सुड सासीन खोल्ला ड्योकोन सोन्दा खिता थुप्क्यो। ड्योकोन दुरूकी ज्येननापा खेरा थुप्क्यो," सिन सादुक्लो।

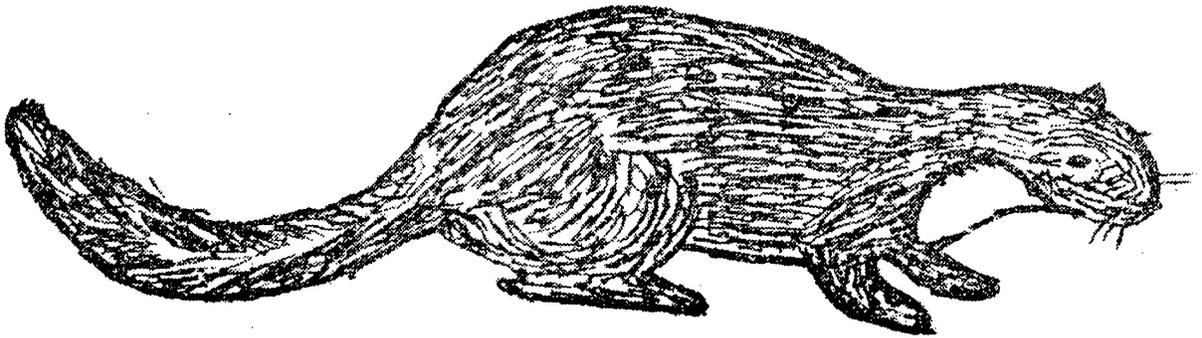

थोक सानामेई थे कछुवेकी "ख्योकोन बातला डा डेन्ग्यो। थुप्कयो सासीन डाला सोन्दा खि," सानामेकी हाँसओनगी थेला सादुक्लो, "लो, था थोक ईन्सीन खुई लाईदु डचोकोन फेर्काज्यीक खुलाडगो। खो थे फेर्के किलदु सा ताप्ला जुम। थेमे डचोकोन फारताड छुरला थे फेर्काला जुम्ला खोल्ला पुरला खेरग्यो। तर दोक खाला फुरे बेलाला खुई जेसुकै जत्ति लेमु थोडसीनोड बात माकेत। बात खासीनी खो याडराड देमाराड ल्हुमग्यो," सिरजीन "लो, ओडगो," सादुक्लो। थेमे थोकराड खाईन थे कछुवाला फेर्के किलदु सा देप च्युत्कीन हाँस डिबोकी फारताड छुरगी छेउ छेउला जुम्ला फुरे बेलाला आदो नाम्ने ख्योले बेलालानी फारछुर यारमार ताकीन छक्क परे खाईन "फुरजीन आउदी लेमु ओडच्याक्वा आड ठोबो," सिर गाल्दुक्लो। थे बेलाला फेर्काला जुम्बाते स्योरगीन ल्हुमगीन स्त्रियदुक्लो।

काल छाडनामेकी जे खासीनोड मोसोनो।

क्वाकारताड बाल्बाक कथा

थाडबो पालोई क्वाकारज्यीकताड बाल्बाकज्यीक ठाउँज्यीकराड ठेत्तुक्लो। ठेत्नामेई थेबा ड्योम्बुराड देत्तुक्लो। दोक खाईन देत्नामेकी थेबेकी ठोबो जोदुक्लो। थेबाचेन नोमुड माठाल्च्या खाईन देत्तुक्लो। तर तिरी डीमाई क्वाकारला बाल्बाकताड स्येदाड लादुक्लो। थेरूई क्वाकारगी बाल्बाकला सेत्च्ये विचार खाईन च्याकीन सादुक्लो "लो, था च्यि सासीन डुरूड ड्योम्बुराड देताते काल्बेई छाडसुड। डुरूडगी सु चुक्ते ईन्दाका सिन छ्याःड खाईन ताबा मेत। था च्यि सासीन डे विचारज्यीक खाबा ओत। डुरूड चुक्ते ईन्दाका सिन डो स्येबाला डिकाराड डिकला कामज्यीक खि, ओडगीताना मेडते?" सिरजीन बाल्बाक सिन च्यि कम्ती "लो, ओडगो ठोबो, खि सासीन खि," सादुक्लो।

थेमे क्वाकारगी "दि नाथे बाल्बाक काल्बेई फिरला छयोडा मुथुबो, डानी फारछुर छयोडा थुप्कयो," सिन थे सेमगी नाडदु विचार खाईन थेकी बाल्बाकला "ठोबो, डुरूड डिबो पालो खाला खाला ईपरीड खाला मे कुररीड खि," सिरजीन थे बाल्बाककीड "लो ओडगो चियला मेडते," सादुक्लो। थोक सानामेकी क्वाकारगीड "डा गोमा कुरामीन ठोबो ईप," सादुक्लो। दि क्वाकार विचारचेन "डा मे कुरला छयोडगो दि नाथे बाल्बाक छिक्ला स्यिइओ," सिरा ओतान। थोक खानामेई बाल्बाकचेन "लो ओना ठोबोराड गोमा कुर थेमे डा तिरी कुराप," सिन ईप गाल्दुक्लो।

थे बाल्बाकचेन गाल्गीन च्याकीन दो जोदाई चावादु स्यूकीन ईप्तुक्लो। थेमे "लो ठोबो, मे कुर," सिन सादुक्लो। थेमे "थुक्का दिनी दोदुका ईप्सुड। दिला दुरराड सेता फाप्सुड," सिन दोन्दुराड मे कुरदुक्लो। तर थे बाल्बाकचेन दोई चावादु ओतेकी थेला छ्याःड माक्यादुक्लो। क्वाकारचेन "था दि नाथे स्यिसुड। डाराड ड्वा फाप्सुड," सिरे बेलालानी थे बाल्बाकनी "लो ठोबो ठाकुर, थाचेन डेते मे कुरच्ये पालो। खो ईप्च्ये पालो," सिन थे क्वाकार दोन्दु ख्योल्दुक्लो।

थेमे थे क्वाकारनी "था चिय खित्च्ये गाँठे?" सिनकामा "लो था डा ईप ड्वामीन," सादुक्लो। थेमे थेकी दोक ताकीन विचार खादुक्लो। थेरूई काम्बाते जेक थुप्रोई ओत्सादु गाल्गीन स्यूकीन "लो ठोबो, मे कुरसीन ओडसुड," सादुक्लो। थेमे बाल्बाककीड "ओडसुड ठोबो? लो ओना," सिन मे कुरगीन ताडदुक्लो।

थे मेचेन आउदी छिटो छिटो थे जेक काल्बेई ओत्सादु
लेप्कीन फारछुर गाडेपा बारजीन थे क्वाकारचेन फारछुर ताजीन
खापाड छचोडा माथुपाई मेकी छिगीन थेरराड स्यिदुक्लो। थेमे
बाल्बाकचेन "ठोबो मेडदुक। थेन्गीन गाला ईन्दा चियन्दा," सिन तार
डोजीन क्वाकारचेन मेकी छिगीन साड डचेरे तेन्गीन स्या
ओताक्वालो।

थे बाल्बाकचेन फिरगीन फिरगीन थेरू लेप्कीन सादुक्लो,
"ठोबो, खोल्ला गो स्योरसीनोड डाला गो मोस्योरदुक चिय खिन
देत्कीते?" सिरच्याक्वालो। बाल्बाककीचेन क्वाकार थाराड देत्तुक
सिन थोक साबाक्वा। थे क्वाकारगी बाल्बाकला सेत्च्ये विचार
खित्जीन थे खोरोड स्यिसुड। मिला मेलेबा खिताप सिरजीन
दाक्पोनला मेलेबा ओडगो।

दि कथादुकी चिय लोपा थुप्कीते सासीन दाक्पोनगी ठुबे
डालुमला दाक्पोन स्यूइओ सिन लोपा थुप्कयो।

गोलस्यिड छचोज्युडमा

गोलस्यिड सिराते दोक्पोई छचोज्युडमे मिन ईन। दि काल्बा लाला देत्क्यो। दिला गोलस्यिड साबाते चियला ईन्दे सासीन, दि छचोज्युडमा थाडबो गारेकी गोल स्येबाते मे बुबुरे नाड स्यूकीन छिक्पाप्लो। थेमे दिला गोलस्यिड साबाते ईनलो। थोरूमोड कोई कोईकी गोलस्यिड डोरो खाबाते थोसीन ग्वाका खोलाक छिगो सिन सिओ।

दि छचोज्युडमाचेन ओतातेबरी छचोज्युडमे पुज्या खाबाई ओडगो। दि ग्वाकाकामा थेन्ला डोरो खिओ। चियला थोक ओडाते ईन्दे सासीन दि गारे गोलगी नाड स्यूकीन छिक्नामेकी दिकी याडराड थे खोरोड पुज्या माकेबाई छ्याडमाला स्यूकीन ज्येन छचोज्युडमे पुज्या डीलाते तुकीन गाराप्लो। थोक खानामेई आउदी रडगी बिरडगी गालाप्लो।

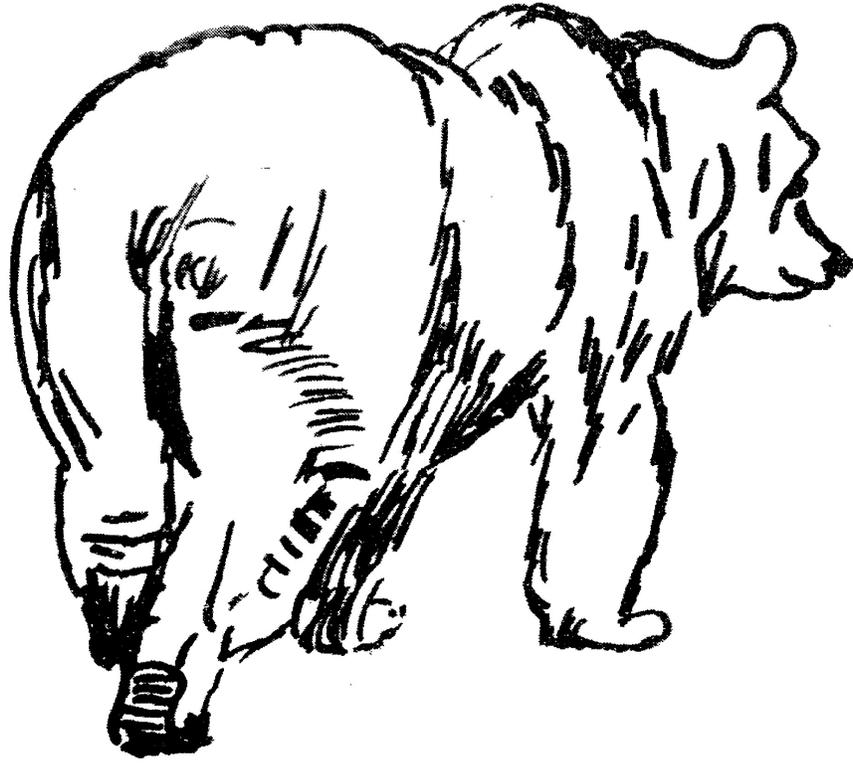
थेमे डीनला थेन्सीनी रडगी बिरडगीज्यीक थोडला गाडे छचोज्युडमाओनगी थेबे पुज्या गारदुक सिन त्वाला सेत्क्यो सिन दि डीनला मेथेनोत्लो नुपलाकामा थेन्ला डोरो खिओत्लो ।

थोमगी कथा

थोम काल्बा च्योक्ते मिला छ्याराड ओत। चिय सासीन थाडबो दि थोम मिराड ईनलो। थाडबो पालोई चुक ओडकालो सासीन दि ख्योबोतेचेन शिकारला गालाप्लो। दोक खाईन थोकराड थे ख्योबोते डीमा स्यीजो डाजो युकीन युकीन छ्याःड शिकार माथेपाई हाईरेन गाल्गीन खाम्बामा ग्युरदुक्लो।

थोक खाला "डीमा स्यी डासाक थाराड बाराले खाला ओडच्या शिकार खोई?" सिन फेम्मेतेकी स्येदाड खिन सादुक्लो। फेम्मेतेकी थोक सिरजीन थे मिकी "डीन रेरे युक्पाईकामा हाईरेन गाल्सुड। छ्याःड माथेप्सुड। त्वाबेकीड भन्दै स्थिसुड। बरू खईंदा जारा नाड," सिन सादुक्लो। थोक सिरा थोकीन थे फेम्मेतेकी भन स्येदाड खिनकामा "शिकार खित गाले मिड त्वाबा लासीन स्या सोला ओडको," सिन जाराड माबिन्दुक्लो। थोक खित्जीनी ख्योबोतेला आउदी सेम दुक्पा लाकीन सादुक्लो "लो, खोल्ला आउदी स्या सा सेम लाबाक्वा। डालाराड सेत्ला सो," सिन थेड फेम्मेतेताड स्येदाड खादुक्लो।

थोक ओडनामेकी फेम्मेतेकी ख्योबोतेला साँचचीराड सेत्तुक्लो। थेमे युलगी मिओन सुड मेते बेलाला मौका ताकीन थे स्या खाराक्पा नाडने गो च्येत्ला चोला सा बेलाला थेरू मिज्यीक लेप्कीन भयालनामेकी "खाम्बादु सु सु ओते?" सिरजीन डोचा लाकीन स्या लुक्ला सेईन ओताते देर्माःड ठाडनापा खोउ खाईन खाम्बे दुरीराड तोल्गीन छ्याडमाने छ्य्वादुक्लो।

थेमे ख्योबोते सेते डोचेकी खित्सादु थे लोकला नोमुड छ्याडमानेकी ग्युरगीन युलला मावालो। दिचेन छ्याडमालाराड देत्कीन मि भन्दा खुदुक गालाते ईनलो। थोरूमोड दिकी मि साच्येतेचेन ख्योबोते स्या साजीन स्यीम्बु ओडाई ईनलो। थेमे मिला मुरे बेलाला छ्येत बोडच्येतेचेन ख्योबोते सेते डोचेकी ईनलो। दिते ठेक्पाओन डुरूड मिओनते च्योकराड ओडगो। मि च्योकराड खाला ठेक्पाकामा चुलाड ख्याम्यो। ठाडदु कार्मुज्यीक ओतातेचेन थाडबो ख्योबोते स्या लुकला साजीन खोउ खाबाते देर्मा ईनलो।

नेपाली रूपान्तर

बाघ र बिरालो

बिरालो पहिले बाघको गुरु थियो रे। बिरालो देख्दा यति सानो भए पनि यसले बाघ जस्तो बलियोलाई पनि आफ्नो चेला बनाएको थियो। बाघ र बिरालो झलकक हेर्दा एउटै जस्तो देखिन्छ। यिनीहरूको वनोट, अनुहार एउटै देखिन्छ। अझै पनि मानिसहरू आफन्तमा अथवा आफ्नो दाजु भाइमा भगडा भयो भने बिरालो हेरेर बाघ हेर्न पर्देन दाजु भाई हेरेर शत्रु हेर्न पर्देन भन्छन्। यहाँ बाघ र बिरालोको विषयमा एउटा कथा छ।

किन बिरालोले आफ्नो दिसा घर भित्र गर्छ र बाहिर गरी हालेता पनि माटोले पुरी दिन्छ? उसलाई यसो गर्नु परेको पहिले उ बाघको गुरु हुँदा बाघलाई दुईटा कुराहरू नसिकाई दिएकोले हो। यी मन्त्रहरू एउटा कसरी रूखमा चढ्ने र अर्को कसरी पुच्छर लुकाउने भन्ने हुन। किन भने यदि बाघ रूखमा चढ्न सक्थो भने मानिस खाएर खतम पाउँछ। अर्को कुरा पुच्छर लुकाउने मन्त्र नसिकाएकोले कहिल्यै पनि बाघले शिकार गर्दा पुच्छर ठीक सँग राख्न सक्दैन।

यी दुईटा मन्त्र नसिकाएको हुँदा बाघले बिरालोलाई मार्न खोज्यो। यसरी मार्न खोज्दा बिरालो भटपट रूखमा चढ्यो। बिरालो रूखमा चढेको हुनाले बाघले केही पनि गर्न नसकेर, "तँलाई नभेटाए पनि तेरो दिसै पनि खान्छु," भनेको हुनाले बिरालोले आफ्नो दिसा जहिले पनि लुकाउछ।

सुबी चरो

सुबी भनेको एउटा चरोको नाउँ हो। यो चरो वर्षा ऋतुमा वर्षा सुरु हुनु भन्दा अघि देखिनै र हिउँदमा हिउँद आउनु भन्दा अघि देखिनै देखा पर्छ। अनि आफ्नो बैरागी तालमा गाउँछ। यो चरो किन यसरी वर्षा ऋतु सुरु हुनु भन्दा अघि र हिउँद आउन भन्दा अघि आफ्नो बैरागी तालमा गाउँछ भन्ने कुरामा एउटा भनाई छ।

कुनै समयमा 'तिबीमा' भन्ने मानिसको नाम थियो। तिनी एउटी मरेकी मान्छेको छोरी थिईन। एक पल्ट तिनकी आमा बिरामी भएको बेलामा आमा चाहिले पानी पिउनको लागि तिनी सित पानी मागिन। तर तिनले आमा चाहिल्लाई पानी नदिएकोले तिखाले एकदमै व्याकुल भइन। अनि ती बिरामी आफै उठेर लौरोको मद्धतले पानी पिउनको निमित्त खोलामा गईन।

तिनलाई एकदमै प्यास लागेकोले खोलामा पुगेपछि मुखै गाढेर पानी पिउन लागेकी बेलामा बाढी आएर तिनलाई समेत बगाई लग्यो। यसरी आमा धेरै बेर नआउँदा के भयो भनेर हेर्न जाँदा बाढी आएको देखेर आमालाई बगाएर लगेछ भन्ने ठानेर रोईन। त्यसपछि आफ्नी आमाको संभ्रनामा त्यही खोलामा बसेर फेरी रोईन। केही समयपछि त्यही खोलामा जाँदा हिउँद आएको हुनाले खोलाको पानी सुकेर सबै ढुंगाहरू बाहिर निस्केको देखियो। अनि मेरी आमाको हाडहरू बाहिर निस्किएछ भनेर रोईन। फेरी वर्षा याममा त्यही खोलामा बाढी आएर सबै ठूलूला ढुंगाहरू पानीले पुरियो। त्यतिखेर मेरी आमाको हड्डीहरू पुरिएछ भनेर रोईन।

त्यही कारणले गर्दा यो चरो आफ्नो आमाको संभनामा वर्षा ऋतु सुरु हुनु भन्दा अघि र हिउँद आउनु भन्दा अघि बैरागी तालमा आमाको बैरागले गर्दा रुन्छिन।

यो कथाबाट भनेको नमाने पछि सम्म दुःख पाईन्छ भन्ने सिक्न सक्छौं।

भ्यागुतोको कथा

भ्यागुतोको टाउको किन च्याप्टो हुन्छ भन्ने बारेमा हाम्रो भाषामा एउटा कथा छ। के भने यो भ्यागुतो पहिले एउटी अनागारिकाको छोरो हो रे। यसको बाबु चाहिँ देउता हो रे।

उहिले एउटी अनागारिका लोग्ने मान्छेको अनुहार समेत नहेरी देउताको नाम जपेर बसेकी थिई रे। एक दिन तिनी आगनमा बसेर राडी बुनिरहेकी थिई रे। त्यही बेला तिनलाई साह्रै तिर्खा लागेछ रे। यसरी तिनी तिर्खाएकी देखेर देउताले एउटा असिनाको डल्लो खसाली दिएछन् रे। अनि त्यो अनागारिकाले त्यो असिनाको डल्लो टिपेर खाइछ रे। त्यस पछि तिनी गर्भवति भइछन् रे। यसरी पुरुषको अनुहारै नहेरी बसेकी स्वास्नी मान्छे गर्भवति हुँदा तिनलाई साह्रै लाज लागेछ रे। महिना पुगे पछि त भन एउटा भ्यागुतो पो जन्मेछ रे।

यसरी भ्यागुतो जन्मे पछि कसैले थाहा नपाउने गरी मारने उद्देश्यले त्यो भ्यागुतोलाई जाँतो मुनि थिची दिइछ रे। अनि एक छिनपछि पहिला असिनाको डल्लो खसाल्ने देउता आएर “तेरो बच्चा खै?” भनेर सोध्दा, “मेरो केको बच्चा छ र?” भनेर त्यो अनागारिकाले भनिछ रे। यसो भन्न साथ “म त यहाँ पो छु बुबा,” भनेर त्यो भ्यागुतोले भनेछ। अनि देउताले भ्यागुतोलाई जाँतो मुन्तिरबाट भिकी दिएछन् रे। यसरी जन्मिएकै दिनमा जाँतोले थिचिएकोले भ्यागुतोको टाउको च्याप्टो भएको हो रे।

भ्यागुतोको टाउको च्याप्टो भएको कथा यही हो।

हाँस र कछुवा

कुनै समयमा दुईवटा हाँस र एउटा कछुवाले मित लगाएछन् र तिनीहरू सबै एकै ठाउँमा बसेछन्। यस्तै तरीकाले तिनीहरूको समय बित्दै थियो। त्यस ठाउँमा एक दिन के भयो कुन्नि डढेलो लागेछ। अनि कछुवाले हाँस दुईटालाई भनेछ “हे मितज्यू हो अब म के गरौं तपाईंहरू त उडेर अर्को ठाउँमा जान सक्नु हुन्छ म के गरौं उड्नलाई पखेटा छैन, अब मेरो काल आयो,” भन्दा ती हाँसहरूले त्यो कछुवालाई भनेछन् “मितज्यू तपाईं पीर नगर्नुस। यदि हाम्रो कुरा मान्नु हुन्छ भने तपाईंलाई हामी बचाउछौं। हामीहरू यहाँबाट तपाईंलाई अर्को ठाउँमा लान सक्छौं,” भन्दा त्यो कछुवाले “तपाईंहरूले भनेको कुरा म मान्छु यदि तपाईंहरू सँग कुनै उपाय छ भने मलाई बचाउनुस,” भनेछ।

अनि हाँसहरूले “हामी तपाईंको लागि एउटा डन्डी ल्याउछौं। तपाईं डन्डीलाई बिचमा दाँतले समात्नुस। हामी दुई भएर त्यो डन्डीको छेउ छेउमा चुच्चोले च्यापेर उडाउछौं। अनि तपाईंले एउटा कुरामा याद राख्नु पर्छ,” भनेर हाँसहरूले भनेछन। कछुवाले पनि “हुन्छ भन्नु होस,” भनेछ। त्यस पछि हाँसहरूले “हामीले तपाईंलाई उडाउन लागेको बेलामा तपाईंले जत्तिसुकै राम्रो देखे पनि नबोल्नु होस। यदि बोलेमा तपाईं फेरी खसेर मर्नु हुन्छ,” भनेछन्। कछुवाले “ठीक छ,” भनेछन्। यसरीनै कछुवालाई हाँसहरूले डन्डीको छेउ छेउमा समातेर उडाएर लाँदा अलि माथि आकाशमा पुगेपछि कछुवाले यताउता हेरेर भनेछ “मितज्यू उड्दा त कति रमाईलो मज्जा,” मात्र के भनेको थियो विचरो कछुवा आफूले समातेको डन्डीलाई छोडेर खसेर मरेछ रे।

काल आई सकेपछि केही गरे पनि बाँचदैन।

मलसाँप्रो र भ्यागुतो

एक पटक एउटा मलसाँप्रो र भ्यागुतो एकै ठाउँमा भेट भएछन्। यसरी भेट भएपछि तिनीहरू सँगै बस्न लागेछन्। सँगै बसिसकेपछि ती दुईले कहिल्यै पनि नछुट्ने कबुल गरी मित लगाएछन्। यस्तो हुँदा हुँदा केही समय बिते पछि एक दिन मलसाँप्रोलाई भ्यागुतो देखि रिस उठेछ। अनि मलसाँप्रोले भ्यागुतोलाई मार्ने विचार गरेर भनेछ, “लौ मितज्यू तपाईं हामी सँगै बसेको धेरै दिन भयो। तर हामीले को कस्तो हो भन्ने कुरामा परीक्षा गरी हेरेका छैनौं। त्यसकारण मैले एउटा विचार गरेको छु। तपाईं र म मिलेर एउटा काम गरौं, हुन्छ कि हुदैन मितज्यू?” भन्दाखेरि, भ्यागुतो पनि के कम्ती र “हुन्छ गरौं मितज्यू” भनेछ। अनि मलसाँप्रोले मनमनै विचार गरेछ।

“यो नाथे भ्यागुतो त होनी धेरै उफ्रिने कुद्ने होईन। म कुदी हाल्छु,” भन्ने विचारले भ्यागुतोलाई भनेछ, “के भनेनी मितज्यू तपाईं र म पालै पालो लुकामारी खेलौं र पालै पालो सँग आगो लगाउ,” भनेछ। भ्यागुतोले पनि “हुन्छ,” भनेछ। त्यस पछि मलसाँप्रोले जाल गरेर यो भ्यागुतोलाई आगोमा फसाउछु र आफूचाहिँ भाग्छु भन्ने विचार लिएर भ्यागुतोलाई, “मितज्यू, तपाईं अगाडि लुकनुस म आगो लगाउछु। त्यसपछि म लुकछु तपाईं आगो लगाउनु होला,” भनेछ। मलसाँप्रोले यस्तो भनेपछि भ्यागुतोले पनि “हुन्छ,” भन्दै उसको छेउको एउटा ठूलो ढुंगामुनि पसेछ। अनि “लो मितज्यू आगो लगाउनुस,” भनेछ।

त्यस पछि मलसाँप्रोले “यो नाथे त यही पो लुक्ने रहेछ। यहीं खतम पाछु,” भनेर आगो लगाई दिएछ।

भ्यागुतो ढुंगा मुनि पसेकोले आगोले केही पनि गरेन। तर मलसाँप्रोको विचारमा यो नाथे भ्यागुतो यस्तो आगोमा बाँचन सक्ने के तागत, अब यो खतम भयो भन्ने ठानेर जान लाग्द भ्यागुतोलेचाहिँ “लौ मितज्यू अब तपाईंको लुक्ने पालो भन्दै,” उसको छेउमा आई पुगेछ। अनि मलसाँप्रोलाई नराम्रो लाग्यो। तर के गर्नु “अब मेरो लुक्ने पालो,” भनेर लुक्न हिँडेछ।

यसो विचार गरेर त्यो मलसाँप्रो एउटा सुकेको भार भएको ठाउँमा गएर लुकेछ। आफू लुकिसकेपछि “लौ मितज्यू म लुके अब आगो लगाउनुस,” भनेछ। “यहाँ त कहाँबाट आगो आउँछ र अघि त्यो नाथे छेउकै ढुंगो मुनि लुकेर त बाँच्यो। म त धेरै टाढा पो लुकेको छु भन्ने ठान्यो। उसले “आगो लगाउनु,” भनेपछि भ्यागुतोले पनि “लौत मितज्यू आगो लगाएँ,” भनेर आगो लगाई दियो। अनि त्यो आगो केही छिनमै त्यो सुकेको भार भएको ठाउँमा पुग्यो। विचरो त्यो मलसाँप्रो यताउति कहाँ पनि जाने ठाउँ नभएर त्यही आगोले डढेर मर्‍यो।

आगो लगाई सकेपछि भ्यागुतो नकै बेर सम्म मलसाँप्रो आउँछ भनि कुरी बस्यो। तर निकै बेर सम्म पनि नआएकोले “त्यहाँबाट निस्केर गएछ क्यारे,” भनेर हेर्न जाँदा विचरो मलसाँप्रो त आगोले डढेर दाँत पनि निकालेको रहेछ।

त्यस बेला भ्यागुतोचाहिँ त्यहाँ पुगेर “मितज्यू तपाईंलाई हाँस उठे पनि मलाई हाँसो उठदैन,” भन्दो रहेछ। उसको विचारमा त्यो मलसाँप्रो त्यसै बसिरहेको हो भन्ने ठानेछ। अरूलाई नराम्रो गर्न खोज्नेलाई आफैलाई नराम्रो हुन्छ।

यो कथाबाट के सिक्न सकिन्छ भने आफैले खनेको खाडलमा आफै पछि।

गोलछिमल चरो

गोलछिमल भन्ने एउटा चरोको नाउँ हो। प्राय गरेर यो लेकमा पाईन्छ। यो चरोलाई किन गोलछिमल भनिएको हो भने उहिले यो चरो कामीले गोल पोल्दै गरेको ठाउँमा आगोको भुङ्ग्रोमा पसेर डढेको थियो। यसकारण यो चरोलाई गोलछिमल भनेको हो।

अझै पनि कुनै मानिसहरूको भनाई छ कि गोलछिमल चरो कराएको सुन्यो भने राति लुगा डढ्छ। यो चरोको जीउमा सबै भए भरको चराचुरूङ्गीहरूको प्वाख मिसिएको हुन्छ। यो रातमा मात्र कराउछ र बाहिर निस्कन्छ। यस्तो गर्नुको कारण यो चरो कामीको गोलमा परिसके पछि फेरि आफ्नो जीउमा प्वाख नआएकोले वन वनमा घुमेर सबै चराहरूको खसेको प्वाखहरू बटुलेर आफ्नो जीउमा घुसारेकोले नै हो रे।

त्यसैले देख्दा यो एकदमै रंगीबिरंगी देखिन्छ। यही कारणले यो दिनमा निस्कियो भने रंगीबिरंगी देखेर सबै चराहरूले आ-आफ्नो प्वाँख चिनेर ठुगेर लिन्छ भनेर रातमा मात्र कराउने र निस्कने गर्छ रे।

भालूको कथा

हामी सबैले भालू देखेकै छौं। भालू नदेख्ने मानिसहरू विरलै होलान्। हाम्रो जंगलहरूमा हर बखत यिनीहरूलाई देख्न सक्छौं। यो भालू उहिले हामी जस्तै मानिस थियो रे। पछि केही कारणले गर्दा भालू बनेको हो भन्ने भनाई छ।

यो भनाई यस्तो छ कि कुनै समयमा यिनको लोग्नेचाहिँ शिकार खेलनको लागि वनमा गएछन्। यसरी शिकारमा जाँदा यिनको लोग्ने चार पाँच दिन पछि कुनै शिकार नलिई एकदमै थकित भएर घर फर्केछन्। शिकार नल्याएकोले उसको स्वास्नीले “चार पाँच दिन सम्म खै के शिकार ल्यायो?” भनेर रिसाइछिन्। स्वास्नीले यस्तो भन्दा खेरी उसको लोग्नेले “चार पाँच दिन सम्म दिन भरी भरी हिँड्नु परेकोले हैरान भएँ, कुनै पनि शिकार हात पार्न सकेन। फेरी भोकले एकदमै सताईएको छु बरू केही खाजा बनाईदे,” भनेछन। यस्तो कुरा सुनेर तिनी रिसले भन आगो हुदै “शिकार खेलन गएको मान्छे मासु खाएर आउनु पर्छ। भोक लागे कसलाई के भन्छौ?” भनि खाजा पनि दिइनछ रे।

आफ्नो स्वास्नीको यस्तो भनाई सुनेर उसको मन एकदमै दुख्यो र “लो तिमीलाई एकदमै मासु खाना मन लागेको रहेछ। मलाई नै मारेर मेरै मासु खाऊ,” भनेछ। यस्तो भनेपछि स्वास्नीले लोग्ने साँच्चै मारेछ रे। अनि गाउँका मानिसहरू कोही पनि नभएको मौका पारेर तिनले त्यो मासु ढोका थुनेर पकाएर खान लागेको समयमा गाउँको एक जना मानिस त्यहाँ आएर घरमा को छौ भनेर भयालबाट हेर्दा थालमा मासु हालेर खाई रहेकी त्यो मान्छेले देख्यो। त्यस पछि त्यो मान्छेको लाजले गर्दा मुख देखाउन नसकेर घरको छानाबाट निस्केर जंगलमा भागिछ रे।

त्यस दिन देखि तिनी कहिल्यै पनि घरमा फर्केर आईनछ रे। त्यसैले तिनी जंगलमै बसेर मानिसहरू भन्दा भिन्दै किसिमको भएको हो रे। अनि यसले मान्छेको मासु खाने, लोग्नेको मासु मीठो भएकोले हो रे। अनि यसले मान्छेलाई हमला गर्दा पहिले लोग्ने मारेको लाजले गर्दा मुख देखाउदैन रे।

यसको खुट्टाहरू मान्छेको जस्तै हुन्छ। पाईला पनि मान्छेको जस्तै हुन्छ। यसको छातीमा सेतो टीका जस्तो भएको चाहिँ पहिले लोग्नेको मासु थालमा हालेर खाँदा छोपेको थाल हो रे। थाल त्यहाँ राखेको हुनाले सेतो भएको हो रे। यही कारणले गर्दा पहिले भालू मान्छे थियो रे।

